

Tez-tez xorijga chiqib, yurt ko'rgan har qanday kishi kabi, Qodir ham bojxonada ishlagan odamlarning feli-xo'yi va xatti-harakatlaridan o'sha mamlakat haqida haqiqatga yaqin xulosa chiqara olardi. Bojxona xizmatchisining qovog'i soliq, nazari muzday sovuq, bezovta bo'lsa, bu: вЂњOyog'ingni o'ylab bos va hushyor bo'! Bu mamlakatda shoshirtirib qo'yadigan turli-tuman qiyinchiliklarga duch kelishing mumkin вЂќ, вЂњ degani edi. Xodimlar ochiq yuzli, xushfel va xotirjam bo'lsa, bu: qonun-qoidalarga amal qilsang, hech muammoga duch kelmayсан, degan manoni bildirardi. Shunday ekan, Qodir ham boshqa tajribali kishilar singari, kelgan yurtidagi vaziyatga, yanada to'g'rirog'i, bu yerdagi bojxona xizmatchilari muomalasiga ko'ra, ish ko'rishga harakat qilardi. Bir mamlakatga kirishda qoidalarga muvofiq hurmat ko'rsatgan holda, kiborlarcha xushmuomala bo'lar, boshqasida esa ishini tezroq bitirish payida shoshayotgan, qo'pol, baqiroq kishilarga o'xshab ketardi. Maqsad вЂњ hujjatlarni tezroq rasmiylashtirib, bojxona eshigining u tomoniga o'tib olish.

Tong pallasi.

Quyoshning ko'z qamashtiradigan porloq nurlari samolyot derazalaridan kirib, ichkarini to'ldirdi. Samolyot qo'nish uchun pastlay boshlarkan, quyosh tog'lar ortida qoldi. Samolyot qo'ngach, ko'p o'tmay tog'lar ortidan quyosh yana jamolini ko'rsatdi.

Qodir xorijga, bu mamlakatga birinchi bor kelishi emasdi. Bojxona qaerda ekanini, bu yerda ishlaydiganlar, mamlakatni yaxshi bilardi. Nima qilish, o'zini qanday tutish kerakligidan xabardor edi. Dastavval, aeroport bojxonasidan o'tishi, so'ng tranzit viza bilan boshqa-boshqa ikkita taksiga chiqib, qo'shni mamlakatga o'tishi kerak edi. Shu xolos. Juda oddiy. Ammo shunday bo'lsa-da, вЂњKo'raylik-chi, bu gal nelarga duch kelar ekanman? вЂќ deb o'ylardi.

Aeroport kirishida viza ishlarini rasmiylashtirish tez bitdi. Qo'shni mamlakat vizasi va u yerda ishlash ruxsatnomasini ko'rgan mazkur mavqei pisanda qilmoqchidek, pasport varag'iga muhrni qarsillatib urdi va qo'pol bir yo'sinda uzatdi.

Qodir mamurga bildirmay bir uh tortib qo'ydi. вЂњShu bojxona deganlari yonib ketmasmikan! вЂќ deb dedi ichida. Endi bir taksi yollab, ikkinchi bojxonaga borishi kerak.

Qodir avval aeroportdan qo'shni mamlakat bojxonasiga yaqin bekatga borishi, u yerdan boshqa taksiga o'tirib, yo'lida davom etishi kerak edi. Ikkinchi taksida qo'shni o'lkaning davlat raqami bo'lishi lozim. Asfalt yo'l orqali o'tiladigan barcha bojxonalar yonida har ikki mamlakatga oid avtoulavlar davomi bo'ladi. Mabodo, taksining raqami borayotgan mamlakatniki bo'lmasa, yo'lda duch kelgan yo'l politsiyachisi to'xtatib, nazorat bahonasida pora so'rashi mumkin edi. Qodir uchun g'oyat mushkul ish edi. Buni u ham o'zi, ham ro'parasidagi kishiga nisbatan haqorat deb bilar, qiynalar va xijolat bo'lar edi.

Aeroport eshigidan chiqmasidanoq ikki kishi: вЂњTaksi kerakmi? вЂќ deb ergashdi. Qodir ularga hech narsa demay tikildi, erta tongdanoq mashinasiga chiqadigan kishining yuz-ko'zi, qiyofasidan qaysi biriga ishonish mumkinligini bilib olishga urindi.

Ikkoviga ham ko'ngli chopmadi, olg'a qadam bosdi. Talabgorlar birdan ko'paydi. Oralaridan xotirjam, o'rta yoshdan sal o'tgan, to'ladan kelgan biriga boshi bilan rozilik manosida ishora qildi.

Taksichi o'ziga ishongan bir tarzda oldidagi ikkita yigitni qo'llari bilan chetlatib, Qodirning yuklarini oldi.

вЂњ Mashina anavi yerda, qani marhamat, вЂќ dedi.

вЂњ Boshqalar yo'lovchilar atrofida o'ralashar ekan, ayni chog'da ko'z qiri bilan Qodirning taksichi bilan savdolashishini kuzatib turishardi. Agar ularning savdosi pishmasa, darhol orqaga qaytib, yo'lovchini ilib ketishni ko'zlashardi.

вЂњ Qayoqqa borasiz, aka?

Bu savdoni o'z foydasiga hal qilish uchun ishlatiladigan usul edi.

вЂњ Xonchayirga, вЂќ dedi Qodir.

вЂњ Yuzga ketamiz.

вЂњ Qirq bo'lar.

вЂњ Ammo, aka, hali kecha-ku, kechki narx shuncha bo'ladi.

Qodir bir qulochcha ko'tarilgan oftobga qaradi.

вЂњ Mabodo, sen uchun yana bir quyosh chiqmasa, allaqachon kunduz bo'ldi. Qirq yetadi.

вЂњ Bo'пти, aka, ellik, вЂќ dedi taksichi.

Qodir mayli degan manoda bosh irg'adi. Mashina Yevropadan xorijga qanday chiqarishgani nomalum eski вЂњ Mercedes вЂќ edi. Horg'in motor zo'rg'a guldiradi.

вЂњ Qo'shni tomongami, aka? вЂќ dedi taksichi.

Xonchayir ikki mamlakat orasida yo'lovchi tashiydigan taksichilar to'xtaydigan bekat edi. Tajribali taksichi yo'lning davomini qiynalmay topgan edi.

вЂњ Ha, вЂќ dedi Qodir.

вЂњ Ishonchli og'aynilarim bor, aka, ularning mashinasiga o'tqazib yuboraman.

вЂњ Bo'ladi, lekin mashinaning raqami ularniki bo'lsin.

Non pulini boshqalardan ilib ketishga muvaffaq bo'lgan bu odam Qodirga yaxshilik qilmoqchimi yoki qo'shni taksichidan dallollik puli olmoqchimi? Qodir xayoliga kelgan bu savolga javob axtarib ham o'tirmay, quyosh nuriga cho'mgan qirlarni tomosha qila boshladi.

Ikkita yo'l nazorati postidan o'tdilar. Har gal politsiya mashinasini ko'rganida bezovta bo'lgan taksichi o'z tilida

вЂњ Poraxo'rlar вЂќ deya so'kinib qo'yardi.

вЂњ Faqat ular poraxo'rmi? вЂќ dedi Qodir kulimsirab.

вЂњ Qaydan bilay, aka, bizni o'rtaqanlari uchun shularni bilamiz.

Keyin taksichi bolalari haqida so'zlay boshladi.

Xonchayirda boshqa taksiga o'tish tez hal bo'ldi. Aeroportda topilgan mashina yangiroq, haydovchisi ham ishonchli odamga o'xshardi. Qisqagina savdolashuvdan so'ng yuklar bu mashinaga joylashtirildi. Qodir haqini to'lab, o'rta yashar shofyor bilan xayrlashdi.

Qo'shni bojxonaga tez yetib borishdi. Bojxona tinch edi. Shofyor:

вЂњ Men mashinaning o'tish hujjatlarini rasmiylashtiraman, ungacha sen ham ishingni bitir. U tomonda ko'rishamiz, вЂќ deb Qodirni tushirdi.

Qodir yangi qurilgan bojxona binosiga kirdi. Pasport nazorati darchasini izladi. Xona bo'm-bo'sh. Ertalab endi ish boshlagan mamurlar atrofga tetik boqishardi. Qodirning ko'zlari darcha orqasida o'tirgan yosh mamurning ko'zlari bilan to'qnashdi. Qodir pasportini uzatdi.

Mamur pasportni tez-tez varaqlab, avvalo, suratli varaqni topdi. Bir suratga, bir Qodir yuziga tikildi. Pasport nazoratidan

This is not registered version of TotalDocConverter

o'qishning eng sozalanagan qismini o'qib, mamur suhbat bir tarzda yana suratga va keyin Qodirning yuziga diqqat bilan tikildi. U bu lahzani ataylab uzaytirayotgandek tuyuldi. Surat egasini ekaniga ishonch hosil qilgach, mamlakat vizasini topish uchun yana sahifalarni varaqlay boshladi.

Qodir indamay kuzatib turardi.

Mamur viza sahifasini topdi. Shoshmay vizani tekshirdi. Oldidagi kompyuter tugmalariga qo'l uzatarkan:

В Ъ“ Ishlagani kelyapsanmi? В Ъ“ deb so'radi.

В Ъ“ Ha, В Ъ“ dedi Qodir. В Ъ“ Qurilish shirkatining boshlig'iman.

Qaysi sohada va qanday vazifada ishlashini so'ramasidanoq aytgan edi. Baribir so'ragan bo'lardi.

В Ъ“ Mudirmisan?

В Ъ“ Yo'q, mudir o'rinbosariman.

Bu orada u Qodirning ismi sharifini yozayotgan edi.

В Ъ“ Unday bo'lsa yuz dollar ber.

В Ъ“ Yaxshi, lekin barcha hujjatim to'g'ri-ku, nega yuz dollar berishim kerak?

Qodirning gaplarini eshitmaganday tugmalarni bosib, pasport nomerini yozishda davom etdi.

В Ъ“ Mamlakatimizda necha yildan beri ishlayapsan?

В Ъ“ To'rt, В Ъ“ dedi Qodir.

В Ъ“ Tilimizni yaxshi o'rganib olibsan.

Qodirning ajnabiy ekanligini bilmaganlar toza so'zlagani uchun uni shu yerlik deb o'ylardilar.

В Ъ“ Til kursida o'qidingmi?

В Ъ“ Ha, kelgan yilim olti oy til darsi o'qidim.

Mamur bosh ko'tarmasdan:

В Ъ“ Unday bo'lsa, ellik dollar ber, В Ъ“ dedi.

Xuddi, Qodir o'z tilini yaxshi gapirishidan mamnun bo'lib, narxni arzonlashtirayotgandek edi.

В Ъ“ Yaxshi, lekin, nima uchun berishim kerak, menga yordam qiladigan biron ish yo'q-ku. Mening barcha hujjatim to'g'ri bo'lsa.

Yana u beparvolarcha kompyuter tugmalarini bosishda davom etdi.

В Ъ“ Ishlash uchun ruxsatnomang bormi?

В Ъ“ Bor.

В Ъ“ Yoningdami?

В Ъ“ Ha.

Ruxsatnomani ko'zdan kechirgach, uni pasportning yoniga qo'yib, tortmadan muhrni qidira boshladi. Yana boshini ko'tarmay:

В Ъ“ Mayli, bo'lmasa yigirma besh dollar ber, В Ъ“ dedi.

Qodir kulishini ham, achchiqlanishini ham bilolmadi.

В Ъ“ Nega berishim kerak, ayt shuni.

Mamur muhrni topib, oldin bo'yoqqa surkadi, so'ng shiddat bilan pasportga urdi.

Ish ruxsatnomasini pasport orasiga joylashtirarkan:

В Ъ“ Kel, bir choy ichaylik, В Ъ“ dedi.

Taklifni rad etishga vaqt ham qoldirmay, o'rnidan turgan mamur pasport ushlagan qo'li bilan orqasidan ergashishini ishora qildi.

Dahliz orqasidagi xonada pasportni qaytardi. Suhbatni Qodir o'z tilini qanchalik yaxshi bilishidan boshladi, so'ng qurilish

sohasidagi ishlarga o'tdi. Choy keldi. Mamur choyidan bir xo'plam yutgach:

В Ъ“ Bo'пти, o'n dollar ber, В Ъ“ dedi.

Qodir esa hayron bo'ldi. Tashvishi bitgan, pasporti cho'ntagida. Endi bu o'n dollar degani nimasi?

В Ъ“ Bo'пти, beraman, lekin nima uchun berishim kerakligini ayt.

Mamur Qodirning yuziga tikilib:

В Ъ“ Ey, Qodirbey, sen bermasang, boshqasi bermasa, unda men ishga joylashish uchun bergan pulni kimdan olishim kerak?

Qodir taxtaday qotib qoldi. Eshik tomonga tikilgan ko'yi, hamyonini chiqardi va o'n dollar uzatdi. Choyini oxirigacha ichmayoq, oyoqqa qalqdi.

Mamur eshikka qadar uzatdi. Eski tanishlarday xayrlashdilar.

O'zini kutayotgan taksini topdi, yo'lga tushdilar.

Qodir nazorat postlarida to'xtatsalar, o'n dollarni taksichiga to'lattirish yo'lini o'ylay boshladi.

"Sharq yulduzi jurnalining 2010-yil, 5-sonidan olindi.